

Evropa na počátku 17. století

Doba, ve které žil Jan Amos Komenský, se lišila od té naší v mnohém. Byla to doba velkých změn, převratných objevů i náboženských rozporů. Lidé už věděli, že Země není placka, kterou nesou na hřbetě plovoucí želvy, ale ještě neprokázali, že obíhá kolem Slunce. Už mohli číst tištěné knihy, ale většina lidí číst neuměla. Dovedli léčit mnohé nemoci, ale pořád neznali jejich pravou příčinu.

Na rozdíl od nás byli však víc otevřeni velkému Tajemství života, které nazývali Bůh. Žít s Bohem si však jedni vykládali tak a druzí onak, a tak vznikla v Evropě dvě početná uskupení věřících. Katolíci a protestanti. Dokud v Čechách vládl císař Rudolf II., dokázali se věřící obou vyznání tolerovat. Existence jedněch nebyla podmíněna likvidací druhých. Na přelomu 16. a 17. století se ale situace vyhrotila, Evropa se rozdělila. Na jedné straně stála katolická Itálie, Španělsko a země rakouských Habsburků, na straně druhé byly protestantské země jako Anglie, Německo, Švédsko a Nizozemí. Mezi zeměmi docházelo ke střetům, ve kterých nešlo jen o víru, ale i o moc a nadvládu v Evropě. Názorové konflikty vyústily ve vojenské – vypukla třicetiletá válka.

Čechy stály uprostřed sporů s věřícími jednoho i druhého tábora. Katolíků u nás bylo málo, ale byli silní. Protestantů bylo víc, ale nebyli jednotní - kališníci, členové Jednoty bratrské, kalvinisté. Stalo se, že katolická strana v čele s panovníkem Ferdinandem II. začala potlačovat tu nekatolickou. Protestanti si to nenechali líbit a vzájemné konflikty nakonec přerostly ve vojenské střetnutí. Nekatoličtí šlechtici a zástupci měst nedokázali ani vyzbrojit dostatečně početné žoldnéřské vojsko, ani sehnat silné zahraniční spojence. Zlomová bitva na Bílé hoře skončila tragickou porážkou s ještě tragičtějšími následky. Kdo včas neuprchl, byl krutě potrestán. Více než 20 předáků odboje bylo popraveno, jejich hlavy vítěz pro výstrahu vyvěsil na věže Karlova mostu. Následoval zákaz vyznávat jinou nežli katolickou víru a vyhnání nekatolíků za hranice země.

Ani po skončení třicetileté války nebylo pro Čechy lépe. Vestfálský mír sice ukončil válečné útrapy, drancování a hladomory, Čechy ale zůstaly od té doby na dlouhých tři sta let jen poslušnou částí Habsburské monarchie bez práva na volbu vlastního panovníka. Protestantské země jako zmíněná Anglie nebo Nizozemí se po válce vydaly k modernějšímu, demokratičtějšímu uspořádání, otevřely se více podnikání a obchodu.

Válka v Čechách snížila počet obyvatel o třetinu. Mnoho vesnic zpustlo. Ubylo lidí, přibýlo práce. Šlechta zakazovala stěhování, aby si udržela pracovní síly. Zvýšil se počet dní v týdnu, ve kterých museli poddaní robotovat, tedy pracovat bez odměny na panských pozemcích. Šlechtic byl na svém panství neomezeným pánem i soudcem. A tresty byly přísné. Mrzačení, řezání uší nebo utnutí ruky bývalo mnohde běžné. Popravy byly veřejné.

Do takové doby se narodil Jan Amos Komenský, v takové době žil, psal a všelijakým způsobem se snažil najít cestu z labyrintu utrpení. Z utrpení vlastního, utrpení svých spolubratrů jednoty bratrské, z utrpení prostého lidu i útrap všeho druhu ve světě.